

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

“ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ”,

2007-2009

Λέκτορας Μαρία Συμεωνάκη

ΑΘΗΝΑ '09

Copyright © Μαρία Συμεωνάκη, 2009.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν το συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	4
Μεθοδολογία.....	8
Παρουσίαση των αποτελεσμάτων	11
Συμπεράσματα	16
Βιβλιογραφία.....	21
Παράρτημα	22

Εισαγωγή

Στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Μεθοδολογία και Εφαρμογές στην Κοινωνική Πολιτική» (ΦΕΚ 262/1.3.2006, Υπουργική Απόφαση υπ’ αριθ. 14218/Β7), από το οποίο έχουν ήδη αποφοιτήσει 28 άτομα, ως κάτοχοι Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (18 άτομα το ακ. έτος 2007-2008 και 10 άτομα το ακ. έτος 2008-2009). Το Π.Μ.Σ. του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής έχει ως αντικείμενο την ανάδειξη και τη μελέτη της διεπιστημονικότητας των ζητημάτων που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη βαθύτερη γνώση των μεθοδολογικών εργαλείων και των εφαρμογών που προκύπτουν για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

Όπως αναφέρεται και στον οδηγό σπουδών του Π.Μ.Σ. ο στόχος του είναι διττός:

1. Πρώτος στόχος είναι η παροχή εξειδικευμένων επιστημονικών γνώσεων σε ζητήματα μεθοδολογίας κοινωνικών ερευνών, σχεδιασμού και αξιολόγησης προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής με εκτεταμένη χρήση Η/Υ (πληροφορική και των σχετικών πακέτων, SPSS κ.ά.) και
2. Δεύτερος στόχος είναι η εισαγωγή και η καθοδήγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών στην επιστημονική έρευνα σε γνωστικά πεδία της κοινωνικής πολιτικής (εργασία και απασχόληση, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία, ανισότητες και κοινωνική συνοχή, κλπ.) με τρόπο ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα να κατανοούν και να ερμηνεύουν την ύπαρξη και την εξέλιξη των προβλημάτων στα πεδία της κοινωνικής πολιτικής, καθώς

και να σχεδιάζουν και να εκπονούν τόσο την έρευνα όσο και να προτείνουν την εφαρμογή των αναγκαίων πολιτικών με την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους.

Το Π.Μ.Σ. οδηγεί στην απόκτηση γνώσεων στην Κοινωνική Πολιτική και σε αυτή τη βάση αρθρώνεται και το πρόγραμμα σπουδών. Έτσι τα δύο πρώτα εξάμηνα αφιερώνονται σε υποχρεωτικά μαθήματα ενώ το τρίτο και το τέταρτο εξάμηνο οδηγούν στην απόκτηση γνώσεων και εξειδίκευσης σε επιμέρους ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής. Οι σπουδές καλύπτουν δύο ακαδημαϊκά έτη, δηλαδή τέσσερα εξάμηνα. Τα δύο πρώτα εξάμηνα περιλαμβάνουν μόνο υποχρεωτικά μαθήματα, το τρίτο εξάμηνο περιλαμβάνει δύο κύκλους μαθημάτων από τους οποίους επιλέγεται ο ένας ανάλογα με τις προτιμήσεις των φοιτητών και το τέταρτο εξάμηνο είναι αφιερωμένο στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας από κάθε φοιτητή.

Τα μαθήματα, η διδακτική και ερευνητική απασχόληση, οι πρακτικές ασκήσεις και οι κάθε άλλου είδους εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες για την απονομή των κατά το άρθρο 3 τίτλων ορίζονται ως εξής:

Στο Α΄ και Β΄ εξάμηνο σπουδών προσφέρεται κοινός κορμός υποχρεωτικών μαθημάτων - με εξαίρεση τα μαθήματα «Θεωρίες αγοράς εργασίας» και «Κοινωνική θεωρία και κοινωνική πολιτική» από τα οποία θα επιλέγεται το ένα ανάλογα με την επιλογή του κύκλου μαθημάτων του Γ΄ εξαμήνου (Πίνακας 1). Στο Γ΄ εξάμηνο σπουδών υπάρχουν δύο κύκλοι μαθημάτων. Οι φοιτητές θα επιλέγουν τον έναν από τους δύο κύκλους και τα τέσσερα από τα πέντε προσφερόμενα μαθήματα του κύκλου. Παρόλα αυτά, στις περιπτώσεις όπου οι φοιτητές επιθυμούν να εκπονήσουν τη διπλωματική τους εργασία σε ένα αντικείμενο που άπτεται και των δύο κύκλων μαθημάτων, μπορούν να επιλέξουν μαθήματα από τον κύκλο της επιλογής τους και ένα μάθημα από τον άλλο κύκλο. Οι κύκλοι μαθημάτων και τα προσφερόμενα μαθήματα φαίνονται στον Πίνακα 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Προσφερόμενα μαθήματα κατά το 1ο έτος Π.Μ.Σ.

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	
1ο Έτος Σπουδών – Α΄ εξάμηνο	
Τίτλος Μαθήματος	
Στατιστικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα I	
Σχεδιασμός δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών	
Σχεδιασμός προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής	
Επιστημολογία και μέθοδοι κοινωνικών επιστημών	
1ο Έτος Σπουδών – Β΄ εξάμηνο	
Τίτλος Μαθήματος	
Στατιστικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα II	
Ποιοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα	
Αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
1ο Έτος Σπουδών – Β΄ εξάμηνο	
Τίτλος Μαθήματος	
Θεωρίες αγοράς εργασίας	
Κοινωνική θεωρία και κοινωνική πολιτική	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Προσφερόμενα μαθήματα κατά το 2ο έτος Π.Μ.Σ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	
2ο Έτος Σπουδών – Γ΄ εξάμηνο	
Α΄ κύκλος μαθημάτων: Εργασία και πολιτικές απασχόλησης	
Τίτλος Μαθήματος	
Κοινωνική οικονομία και εφαρμογές στην απασχόληση	
Σχεδιασμός και αξιολόγηση πολιτικών απασχόλησης	
Νέες τεχνολογίες, οργάνωση της εργασίας και πολιτικές εκπαίδευσης-κατάρτισης	
Εργασιακές σχέσεις και νέα εργασιακά πρότυπα	

Μεθοδολογία και μέτρηση εισοδηματικών ανισοτήτων και φτώχειας
Β΄ κύκλος μαθημάτων: Κοινωνική προστασία και κοινωνική συνοχή
Τίτλος Μαθήματος
Μεθοδολογικές προσεγγίσεις της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ένταξης
Μέθοδοι και εφαρμογές δημογραφικής ανάλυσης
Κύκλος ζωής, απασχόληση και κοινωνική προστασία: μέθοδοι και εφαρμογές
Μεθοδολογικές προσεγγίσεις των ανισοτήτων και της κοινωνικής συνοχής στην ύπαιθρο χώρα
Σχεδιασμός και αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας των φύλων

Στο Δ΄ εξάμηνο γίνεται η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας και η υποστήριξή της στο πλαίσιο ειδικού σεμιναρίου.

Μετά την ολοκλήρωση δύο χρόνων λειτουργίας του Π.Μ.Σ. η Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) του προγράμματος προχώρησε στην αξιολόγησή του, σύμφωνα με την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ., 22/10/2008). Η έκθεση αξιολόγησης του Π.Μ.Σ. που λειτούργησε κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2007 και 2007-2008 διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.koinpolpanteion.gr/pdf/pms-esaxiologhsh%202006-2008.pdf>

Ιδιαίτερη σημασία και στην παρούσα αξιολόγηση δόθηκε στην εύρεση των παραγόντων που θα μπορούσαν να συντελέσουν στη βελτίωση του Π.Μ.Σ. συνολικά. Επιμέρους σκοπός ήταν η εξακρίβωση του κατά πόσον η οργάνωση και η λειτουργία του Π.Μ.Σ. ανταποκρίνονται στους υιοθετημένους ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς του Παντείου Πανεπιστημίου, αλλά και συμβαδίζουν με τα μεθοδολογικά πρότυπα και τις εξελίξεις των επιστημών που θεραπεύει. Κάτω από αυτό το πρίσμα αξιολογήθηκαν οι βασικές συνιστώσες του Π.Μ.Σ. και ανιχνεύτηκαν νέα στοιχεία που μπορούν να συνεισφέρουν θετικά στην πορεία του. Στο παρόν κείμενο επιχειρείται μία ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του Π.Μ.Σ.

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζεται ο αριθμός των αιτήσεων, οι προσφερόμενες θέσεις, οι εισακτέοι και οι απόφοιτοι του Π.Μ.Σ. για τα ακαδημαϊκά έτη 2007-2008 και 2008-2009.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Αριθμός αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων (εγγραφών) και αποφοίτων στο Π.Μ.Σ.

Τίτλος Π.Μ.Σ.: «Μεθοδολογία και εφαρμογές στην Κοινωνική Πολιτική»		2007-2009
Αιτήσεις (α+β)		38
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος		20
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων		18
Εγγραφέντες (α+β)		14
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος		9
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων		5
Προσφερόμενες θέσεις		20
Απόφοιτοι		10

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, από τους εγγραφέντες στο Π.Μ.Σ. αποφοίτησαν συνολικά 10 άτομα. Τρεις φοιτητές από τους εγγραφέντες δεν ανταποκρίθηκαν στις υποχρεώσεις τους, όπως αυτές περιγράφονται στον κανονισμό σπουδών του μεταπτυχιακού προγράμματος και μία φοιτήτρια αποχώρησε κατόπιν αιτήσεώς της, καθότι δεν μπορούσε τελικά να ανταπεξέλθει στις υποχρεωτικές παρουσίες παρακολούθησης των μαθημάτων.

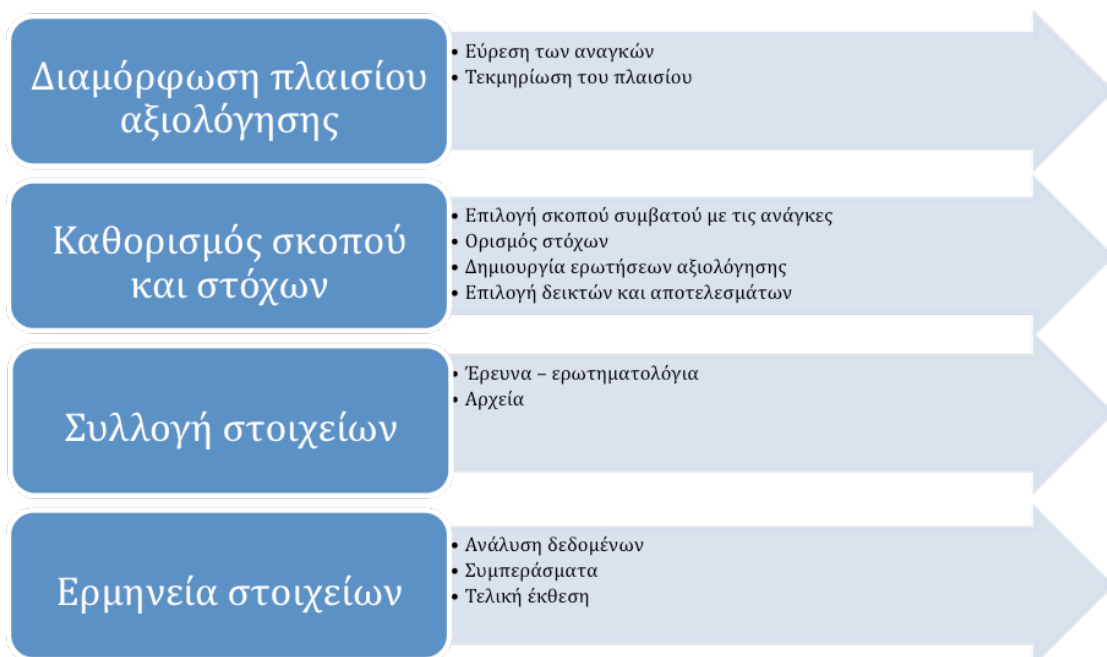
Μεθοδολογία

Όπως ήδη αναφέρθηκε, σκοπός της προσπάθειας αυτής είναι η επισήμανση σημείων που χρήζουν βελτίωσης και ο προσδιορισμός των βημάτων που μπορούν να οδηγήσουν προς αυτήν την κατεύθυνση. Η διαδικασία αξιολόγησης ολοκληρώθηκε σε τέσσερα στάδια, τα οποία αποτελούνται από επιμέρους φάσεις, όπως φαίνεται στο Σχήμα 1. Η αξιολόγηση ήταν **αθροιστική** (ή αλλιώς

ανακεφαλαιωτική) που σημαίνει ότι διενεργήθηκε μετά το πέρας του προγράμματος και χρησιμεύει στη συνόψιση αυτού που έχουμε πετύχει. Η συλλογή αθροιστικών πληροφοριών βοηθάει στην εύρεση πιθανών αιτιών «αποτυχίας» και στην εξέταση της βελτίωση της κατάστασης.

ΣΧΗΜΑ 1 Επισκόπηση της διαδικασίας αξιολόγησης

Στην παρούσα αξιολόγηση χρησιμοποιήθηκε ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, το οποίο κατασκευάστηκε από τη Σ.Ε. του Π.Μ.Σ. και εγκρίθηκε από τη Γ.Σ.Ε.Σ. (22/10/2008). Το ερωτηματολόγιο αυτό είχε χρησιμοποιηθεί και στην πρώτη αξιολόγηση του Π.Μ.Σ. και διανεμήθηκε ηλεκτρονικά στους μεταπτυχιακούς φοιτητές που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα (συνολικά 10). Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου η Σ.Ε. ακολούθησε τους γενικούς κανόνες περί συγγραφής ερωτηματολογίων (Robson, 2008), αφού μελέτησε ερωτηματολόγια που έχουν συνταχθεί για αντίστοιχο σκοπό, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Η Επιτροπή έκρινε ως καταλληλότερο το ερωτηματολόγιο που έχει χρησιμοποιηθεί

στο King’s College London (KCL), University of London και παρατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.kcl.ac.uk/content/1/c4/30/51/evaluation.doc.

Το ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν ανώνυμα 7 φοιτητές/φοιτήτριες (από τους 10) παρατίθεται στο Παράρτημα (σελ. 23) και ζητά από τους φοιτητές/τριες να αξιολογήσουν τους εξής βασικούς άξονες του Π.Μ.Σ.:

- **Περιεχόμενο και ακαδημαϊκό επίπεδο του προγράμματος.**

Στις ερωτήσεις που αντιστοιχούν σ’ αυτόν τον άξονα, ζητήθηκε από τους φοιτητές να αξιολογήσουν συνολικά το πρόγραμμα και το ακαδημαϊκό επίπεδό του.

- **Ακαδημαϊκό επίπεδο των φοιτητών και εμπειρία από το Π.Μ.Σ.**

Ο άξονας αυτός αξιολογεί την άποψη των φοιτητών για το ακαδημαϊκό επίπεδο των συμφοιτητών τους. Στις απαντήσεις των φοιτητών μπορεί να ανιχνευτεί η άποψή τους για τον τρόπο εισαγωγής των φοιτητών στο Π.Μ.Σ., για τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις εισαγωγής τους.

- **Διδακτικό προσωπικό και διδασκαλία.**

Ένα σημαντικό σημείο που εξετάζεται είναι η επαφή των καθηγητών με τους φοιτητές, η διαθεσιμότητά τους, καθώς και το αν ενεργοποιούσαν τους φοιτητές κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Επιπλέον εξετάζεται κατά πόσο η διδασκαλία ήταν κατανοητή, με σωστό ρυθμό, ενδιαφέρουσα, καλά οργανωμένη και υποστηριζόταν από οπτικο-ακουστικά μέσα.

- **Η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας.**

Στις ερωτήσεις του επόμενου άξονα εξετάζεται η ποιότητα της επίβλεψης της διπλωματικής εργασίας των φοιτητών. Πιο συγκεκριμένα, ζητείται από τους φοιτητές να διευκρινίσουν αν η επίβλεψη των διπλωματικών τους εργασιών ήταν διαρκής, επαρκής και ικανοποιητική.

- **Προτάσεις βελτίωσης του Π.Μ.Σ.**

Ο τελευταίος άξονας αποτελούμενος από τις τέσσερις τελευταίες ερωτήσεις, προσπαθεί να αποτυπώσει τα αρνητικά και θετικά στοιχεία του

προγράμματος, ζητώντας από τους φοιτητές να κατονομάσουν το στοιχείο που δεν θα επιθυμούσαν να αλλάξει στο Π.Μ.Σ. και εκείνο που θα ήθελαν περισσότερο να αλλάξει. Επιπλέον εξετάζεται η απόψη των φοιτητών σχετικά με το ποια πεδία θα έπρεπε να προστεθούν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα ή να αναπτυχθούν περισσότερο, και ποια να αφαιρεθούν ή να αναπτυχθούν λιγότερο.

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από την προσεκτική ανάγνωση των απαντήσεων του συνόλου των φοιτητών που ανταποκρίθηκαν θετικά στο κάλεσμα της Σ.Ε. και κατέθεσαν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια τους στη Γραμματεία του Τμήματος.

- **Περιεχόμενο και ακαδημαϊκό επίπεδο του προγράμματος.**

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών οι φοιτητές αξιολογούν το Π.Μ.Σ. ως “πολύ καλό” ή “καλό”. Πιο συγκεκριμένα 5/7 φοιτητές αναφέρουν ότι το Π.Μ.Σ. ήταν “καλό” και 2/7 ότι ήταν “πολύ καλό”. Σημειώνεται ότι, όπως φαίνεται και από το ερωτηματολόγιο, οι επιπλέον επιλογές ήταν «μέτριο», «κακό» και «πολύ κακό».

Οι φοιτητές εν γένει αναφέρουν ότι το Π.Μ.Σ. εξειδικεύει σωστά τους φοιτητές σε μεθοδολογικά θέματα των πεδίων της κοινωνικής πολιτικής, αναπτύσσει σύγχρονες τεχνικές και μεθόδους, είναι καλά οργανωμένο και επιπλέον υπάρχει ένα πολύ θετικό κλίμα μεταξύ διδασκόντων και των φοιτητών. Ως σημαντικό στοιχείο αναφέρεται ο δημόσιος και δωρεάν χαρακτήρας του, όπως και ο μικρός αριθμός φοιτητών που εισάγονται. Σημειώνεται επιπλέον ότι το αντικείμενο σπουδών του Π.Μ.Σ. είχε πολύ ενδιαφέρον. Επίσης αναφέρεται ότι επιδέχεται περαιτέρω βελτίωση αν υπήρχαν περισσότερες εφαρμογές σε πραγματικά προβλήματα.

Επίσης, σχετικά με το ακαδημαϊκό επίπεδο του Π.Μ.Σ., 5/7 πιστεύουν ότι ήταν ανάλογο των προσδοκιών τους, ενώ δύο άτομα τονίζουν ότι δεν ήταν, υπονοώντας ότι ήταν καλύτερο. Αυτοί αναφέρουν ότι το περιεχόμενο ήταν υψηλότερο από αυτό που περίμεναν, τα θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν σύγχρονα και γι' αυτό το λόγο πολύ χρήσιμα και ότι γενικά το Π.Μ.Σ. ήταν αρκετά εξειδικευμένο και αυστηρό. Ένας φοιτητής/τρια αναφέρει ότι ναι μεν ήταν καλό, αλλά θα περίμενε ένα μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας. Δύο από τους φοιτητές/τριες που αναφέρουν ότι το Π.Μ.Σ ήταν αυτό που περιμένα, εξηγούν ότι κρίνοντας από τους διδάσκοντες, το επίπεδο ήταν το αναμενόμενο.

Το περιεχόμενο του Π.Μ.Σ. κρίθηκε από όλους τους ερωτώμενους κατάλληλο και ικανοποιητικό καλύπτοντας πολλά διαφορετικά πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής. Η δομή του προγράμματος ήταν σωστή, αλλά το περιεχόμενό του πρέπει να παρουσιάζει μεγαλύτερη συνοχή (1/7), καθότι η εξειδίκευσή του δεν είναι τόσο ξεκάθαρη (2/7).

- **Ακαδημαϊκό επίπεδο των φοιτητών και εμπειρία από το Π.Μ.Σ.**

Το ακαδημαϊκό επίπεδο των συμφοιτητών τους κρίθηκε ως “πολύ καλό” (2/7), ως “καλό” (3/7) και ως “μέτριο” (2/7). Αναφέρεται ότι το επίπεδο των συμφοιτητών ήταν υψηλό με πολλές δυνατότητες, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του προγράμματος (2/7). Άλλοι αναφέρουν ότι ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα θα έπρεπε να έχει υψηλότερο επίπεδο φοιτητών (1/7), ενώ επιπλέον αναφέρεται ότι η συμπεριφορά κάποιων φοιτητών ήταν ανάρμοστη, εντός και εκτός μαθημάτων (1/7). Δύο άτομα επίσης θέτουν το ζήτημα της γνώσης των Η/Υ (βασικών ενοτήτων του ECDL) και των βασικών στοιχείων του SPSS.

Η εμπειρία συμμετοχής στο Π.Μ.Σ. αξιολογείται ως “πολύ ικανοποιητική” (1/7) και ως “αρκετά ικανοποιητική” (6/7). Ειδικότερα οι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι το Π.Μ.Σ. συνετέλεσε στη διεύρυνση των επιστημονικών τους οριζόντων και γνώσεων,

συνέβαλε ουσιαστικά στην εκμάθηση νέων τεχνικών και μεθοδολογιών και στη σύνδεση μεταξύ της θεωρίας και της πράξης. Επίσης, δύο άτομα αναφέρουν ότι το Π.Μ.Σ. ήταν αρκετά δύσκολο και πιεστικό ως προς τους χρόνους παράδοσης των εργασιών και της διπλωματικής εργασίας και ότι γενικά θα ήταν προτιμότερο να αποφεύγεται η αγωνία και η πίεση των εξετάσεων (1/7).

- **Διδακτικό προσωπικό και διδασκαλία.**

Όλοι οι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι οι καθηγητές είχαν καλή επαφή με τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος, και ότι ήταν διαθέσιμοι στους φοιτητές εκτός μαθημάτων. Οι 6/7 λένε ότι οι καθηγητές ενεργοποιούσαν τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος, ενώ ένας/μία υποστηρίζει ότι αυτό δεν συνέβαινε.

Ειδικότερα αναφέρεται ότι όποτε χρειάστηκε, οι καθηγητές ήταν πάντα εκεί για να βοηθήσουν, έδειχναν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους, είχαν υπομονή και γενικά υψηλό ακαδημαϊκό επίπεδο. Τονίζουν ιδιαίτερα, όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που συνθέτουν τον τελευταίο άξονα, ότι η άριστη σχέση των καθηγητών με τους φοιτητές και το ενδιαφέρον τους είναι από τα θετικότερα στοιχεία του Π.Μ.Σ. και ένα από αυτά που δεν θα ήθελαν να αλλάξει. Με αυτόν τον τρόπο ακόμη και μαθήματα με μεγάλο βαθμό δυσκολίας γινόταν κατανοητά και ενδιαφέροντα.

Οι φοιτητές/τριες υποστηρίζουν ότι η διδασκαλία ήταν **κατανοητή**. Ένας αναφέρει ότι δεν ήταν και ένας λέει και ναι και όχι. Επιπλέον, 6/7 υποστηρίζουν ότι γινόταν με **σωστό ρυθμό**, 7/7 ότι ήταν **ενδιαφέρουσα**, 7/7 ότι ήταν **καλά οργανωμένη** και 7/7 ότι **υποστηριζόταν από οπτικό-ακουστικά μέσα**.

- **Η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας.**

Το σύνολο των φοιτητών αναφέρει ότι η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας ήταν **διαρκής** (5/7), ότι ήταν **επαρκής** (5/7) και 4/7 ότι ήταν **ικανοποιητική**. Γενικά υποστηρίζουν ότι οι καθηγητές έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, βοήθησαν τους φοιτητές τους ώστε να ολοκληρώσουν μία αξιόλογη διπλωματική εργασία και ήταν πάντοτε διαθέσιμοι. Επίσης αναφέρουν ότι ο οδηγός συγγραφής τους βοήθησε να ολοκληρώσουν μία αξιόλογη εργασία και να γλιτώσουν πολύτιμο χρόνο. Δύο φοιτητές/τριες αναφέρουν ότι η επίβλεψή τους θα μπορούσε να ήταν και καλύτερη. Ένας/μία από αυτούς αναφέρει ότι η επίβλεψή του/της επικεντρώθηκε σε λεπτομέρειες (σημεία στίξης, κλπ) χωρίς να γίνεται ουσιαστική δουλειά στο αντικείμενο. Ο δεύτερος/η υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι έμενε εκτός Αθήνας δεν τον/τη βοήθησε στο να είναι διαρκής και ικανοποιητική η εκπόνηση της διπλωματικής του/της εργασίας.

- **Προτάσεις βελτίωσης του Π.Μ.Σ.**

Στην ενότητα αυτή ζητήθηκε από τους φοιτητές να υποδείξουν αυτό που δεν θα ήθελαν να αλλάξει στο Π.Μ.Σ. Το σημεία που ανέδειξαν οι απαντήσεις των φοιτητών είναι τα εξής:

- η εκπόνηση εργασιών στο Γ' Εξάμηνο (3/7), η οποία βοήθησε πολύ τους φοιτητές στην εκπόνηση της διπλωματικής τους εργασίας και γενικότερα τους ενεργοποίησε,
- τα μαθήματα της Στατιστικής (1/7),
- ο συνδυασμός των ποσοτικών και των ποιοτικών μεθόδων έρευνας, άρα και τα αντίστοιχα μαθήματα (1/7),
- η καλή σχέση των καθηγητών και των φοιτητών, η οποία συμβάλλει στην ενεργοποίηση των φοιτητών (συζήτηση θεμάτων, ύλης μαθημάτων και θεμάτων των εργασιών) (1/7), και
- Το επιστημονικό προσωπικό (1/7).

Όσον αφορά τα πράγματα που θα επιθυμούσαν περισσότερο να αλλάξουν στο Π.Μ.Σ.:

- να αλλάξει ο τρόπος εξέτασης στο Α' και Β' εξάμηνο (3/7). Ίσως στα μαθήματα που απαιτούνται και εβδομαδιαίες εργασίες να υπάρχει συμψηφισμός της βαθμολογίας τους και της βαθμολογίας των γραπτών εξετάσεων (2/7),
- το γεγονός ότι όταν κάποιος αποτυγχάνει στις εξετάσεις των μαθημάτων (έστω και ένα), πρέπει να επαναλάβει το έτος, ακόμη και τις εισαγωγικές εξετάσεις (1/7),
- το Π.Μ.Σ. πρέπει να έχει δική του γραμματειακή υποστήριξη (1/7),
- το ωράριο (1/7), και
- να υπάρξουν περισσότερα πρακτικά μαθήματα που να συνδέονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (1/7).

Ως προς τα πεδία που θα επιθυμούσαν οι φοιτητές να προστεθούν ή να αναπτυχθούν περισσότερο, αναφέρονται:

- να δοθεί έμφαση στην πρακτική εφαρμογή των διδασκόμενων τεχνικών (2/7),
- Υγεία και Δημόσια Διοίκηση (1/7),
- ΜΜΕ (1/7),
- ο Σχεδιασμός και η Αξιολόγηση προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής να συνδεθεί και με εργασίες στο Β' Έτος σε κάποιους φορείς (1/7), και
- να δοθεί περισσότερη έμφαση στα μαθήματα σχετικά με το SPSS (1/7).

Επιπλέον, ένας φοιτητής/τρια αναφέρει κάτι που δεν σχετίζεται με το θέμα (ότι θα έπρεπε το Πανεπιστήμιο να τους βοηθά, ώστε όταν απευθύνονται σε κάποιους φορείς για την εργασία τους να μην αντιμετωπίζονται με καχυποψία. Επίσης, να

δίνεται δωρεάν βιβλιογραφία και αναλώσιμα για να μην επιβαρύνονται οικονομικά).

Ως προς τον προσδιορισμό των πεδίων που θα επιθυμούσαν να αφαιρεθούν ή να αναπτυχθούν λιγότερο στο Π.Μ.Σ.:

- Δύο φοιτητές/τριες λένε ότι είναι ικανοποιητικό ως έχει (2/7),
- Να μην υπάρχουν συνδιδασκαλίες (1/7),
- Να αναπτυχθούν περισσότερο σύγχρονες τεχνικές που έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας (cost-benefit analysis, SWOT analysis, κλπ) (1/7),
- Το μάθημα της Επιστημολογίας να δίνεται στις Εισαγωγικές Εξετάσεις και όχι στο Α΄ Έτος (1/7),
- Να αλλάξει ο τρόπος διδασκαλίας των μαθημάτων Κοινωνικής Θεωρίας. Να υπάρχει δυνατότητα εκπόνησης εργασίας (1/7),
- Οι απουσίες και οι διαγραφές (1/7), και
- Να αναπτυχθούν λιγότερο τα θεωρητικά μαθήματα (1/7).

Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από την προηγούμενη ανάλυση μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επιτεύχθηκαν εν γένει οι αρχικοί στόχοι που επεδίωκε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα και δόθηκε η ζητούμενη έμφαση στη βαθύτερη γνώση των μεθοδολογικών εργαλείων και των εφαρμογών που προκύπτουν για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Βασιζόμενοι στις απαντήσεις των φοιτητών θα μπορούσαμε να πούμε ότι μια περαιτέρω ανάπτυξη τεχνικών και μεθοδολογιών με έμφαση σε συγκεκριμένες εφαρμογές στα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής θα αξιοποιούσε επιπλέον το προαναφερθέν θετικό σημείο. Φαίνεται ότι αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο τους φοιτητές είναι οι εφαρμογές σε πραγματικά προβλήματα και η πρακτική εφαρμογή των διδασκόμενων τεχνικών. Το ακαδημαϊκό περιεχόμενο, η δομή και οργάνωση

του Π.Μ.Σ. κινούνται σε αρκετά υψηλά επίπεδα και μπορούν να ενισχυθούν περισσότερο, ώστε να αξιοποιηθεί περαιτέρω η ήδη θετική του αποτίμηση.

Με βάση τις απαντήσεις των φοιτητών το εξεταστικό σύστημα χρήζει βελτίωσης. Θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες εργασίες στο Α΄ Έτος, των οποίων οι βαθμολογίες θα συνεκτιμούνταν στην τελική βαθμολογία των μαθημάτων, ώστε να εξασκηθούν οι φοιτητές στη συγγραφή εργασιών ακόμη περισσότερο. Ως προς τη διαδικασία επιλογής των φοιτητών, τα κριτήρια είναι αρκετά αυστηρά, αλλά ίσως θα μπορούσε να ζητείται η γνώση των βασικών εννοιών του ECDL και του SPSS, ώστε να πετύχουμε ένα ακόμη υψηλότερο επίπεδο φοιτητών, που θα μπορούν να ανταπεξέλθουν πιο άνετα στις απαιτήσεις του Π.Μ.Σ. Το διδακτικό προσωπικό του Π.Μ.Σ. και οι σχέσεις που αναπτύσσουν με τους φοιτητές είναι ένα από τα πολύ θετικά στοιχεία του Π.Μ.Σ.

Ως προς το περιεχόμενο μία υπόδειξη των φοιτητών είναι η μείωση των καθαρά θεωρητικών μαθημάτων και η αντίστοιχη ενίσχυση των πιο εφαρμοσμένων, δεδομένου ότι αυτά ταιριάζουν περισσότερο με τη φύση του Π.Μ.Σ.

Αν επιχειρήσουμε μια ανάλυση των σημείων αυτών βασιζόμενοι στις βασικές ιδέες της SWOT analysis θα εντοπίζαμε στις απαντήσεις των φοιτητών ενδεχόμενα:

- Δυνατά σημεία (**Strengths**): τα οποία πρέπει να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε.
- Αδύνατα σημεία (**Weaknesses**): τα οποία πρέπει να διορθώσουμε, ή να αποφύγουμε.
- Ευκαιρίες (**Opportunities**): τις οποίες πρέπει να διευρύνουμε, ή να εκμεταλλευτούμε, και
- Απειλές (**Threats**): τις οποίες πρέπει να υπολογίσουμε και να λάβουμε υπόψη μας.

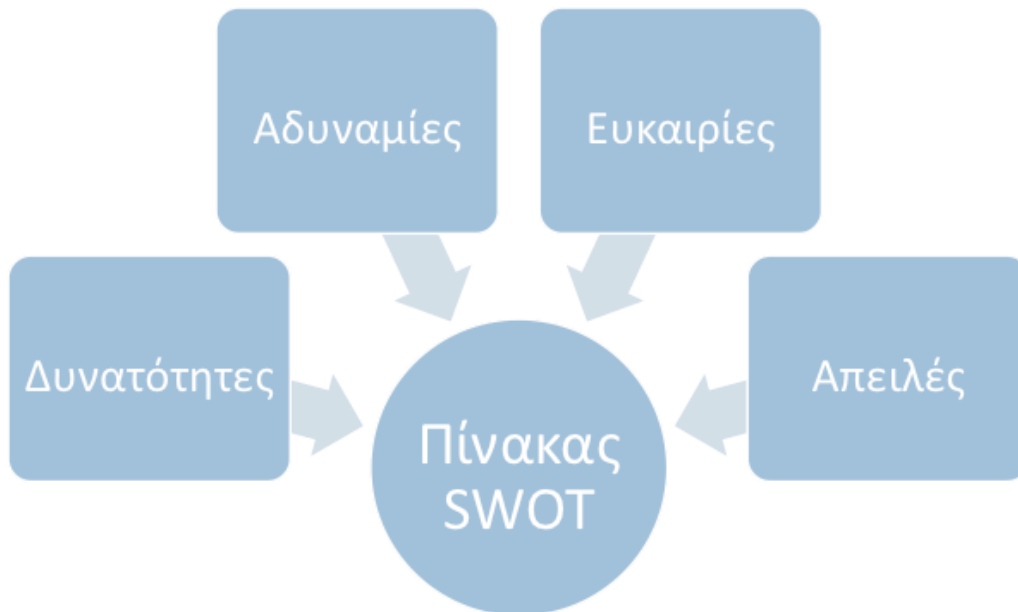

Τα δυνατά και αδύναμα σημεία σχετίζονται με το εσωτερικό περιβάλλον του Π.Μ.Σ. και οι απειλές και οι ευκαιρίες με το εξωτερικό περιβάλλον, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Ανάλυση σημείων για το Π.Μ.Σ. “ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ”

Εσωτερικό Περιβάλλον	<u>Δυνατά σημεία</u> <i>Πλεονεκτήματα που είναι υπό έλεγχο</i>	<u>Αδύνατα σημεία</u> <i>Μειονεκτήματα που είναι υπό έλεγχο</i>
Εξωτερικό Περιβάλλον	<u>Ευκαιρίες</u> <i>Ενδεχόμενες δυνατότητες που παρέχει το περιβάλλον και δεν είναι υπό έλεγχο</i>	<u>Απειλές</u> <i>Ενδεχόμενοι κίνδυνοι που προέρχονται από το περιβάλλον και δεν είναι υπό έλεγχο</i>

Το σύνολο των σημείων εισέρχεται στον πίνακα SWOT, όπως φαίνεται στο Σχήμα 2. Με τη βοήθεια της τεχνικής αυτής αποτυπώνεται η όψη της υφιστάμενης κατάστασης και αναλύονται τα θετικά και αρνητικά στοιχεία του Π.Μ.Σ. ως προς το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον του προγράμματος. Ο πίνακας αυτός μπορεί να βοηθήσει στον προσδιορισμό των σημείων που χρήζουν βελτίωσης.

ΣΧΗΜΑ 2 ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΠΙΝΑΚΑ SWOT

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΠΙΝΑΚΑΣ SWOT για το Π.Μ.Σ. “ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ”**

Δυνατά σημεία	Αδύνατα σημεία	Ευκαιρίες	Απειλές
Αξιόλογο διδακτικό προσωπικό	Τρόπος εξέτασης των μαθημάτων του Α' και Β' εξαμήνου	Το μόνο Π.Μ.Σ. που προσφέρει κάτι τέτοιο στην Ελλάδα	Ελλείψεις σε υποδομές
Πολύ καλές σχέσεις καθηγητών-φοιτητών	Γραμματειακή υποστήριξη		Περιορισμένοι πόροι
Αρκετά υψηλό ακαδημαϊκό περιεχόμενο	Θεωρητικά μαθήματα		Περιορισμένη πρόσβαση σε τεχνολογικούς εξοπλισμούς
Ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων και τεχνολογιών	Απουσία πρακτικής εφαρμογής των διδασκόμενων τεχνικών		
Καλό επίπεδο των φοιτητών	Επανάληψη του έτους (και των εισαγωγικών εξετάσεων) μετά από αποτυχία στις εξετάσεις των μαθημάτων		
Καλή επίβλεψη διπλωματικών εργασιών			
Καλή δομή του προγράμματος			

Βιβλιογραφία

- Κ. Κασιμάτη, *Κοινωνικός Σχεδιασμός και Αξιολόγηση*, Αθήνα (Gutenberg) 2002.
- J. Bell, *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Κοινωνικής Έρευνας*, μτφρ. Α. Ρήγα, Αθήνα (Gutenberg) 2001.
- J. Herman – L. Morris and C. Fitz-Gibbon, *Evaluator’s Handbook*, California (Sage) 1987.
- M. O. Patton, *How to use Qualitative Methods in Evaluation*, (Sage) 1987.
- M. Patton, *Utilization-Focused Evaluation*, (Sage) 1997.
- C. Robson, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, μτφρ. Β. Νταλάκου, Κ. Βασιλικού. επιμ. Κ. Μιχαλοπούλου, Αθήνα (Gutenberg) 2007.
- P. Rossi – H. Freeman, *Evaluation: A Systematic Approach*, Beverly Hills (Sage) 1993.
- B. Stecher – W. Davis, *How to focus an Evaluation*, (Sage) 1987.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

1. Πώς αξιολογείτε συνολικά το Π.Μ.Σ.;

Πολύ καλό   Καλό   Μέτριο   Κακό   Πολύ κακό

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Ήταν το ακαδημαϊκό επίπεδο του Π.Μ.Σ. αυτό που περιμένατε;

Ναι   Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Η εμπειρία σας από το Π.Μ.Σ. ήταν:

Πολύ ικανοποιητική
Καθόλου

Αρκετά (ικανοποιητική)

Λίγο (ικανοποιητική)

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

– Διδασκαλία και έλεγχος ποιότητας

6. Πιστεύετε ότι οι καθηγητές:

Έχουν καλή επαφή με τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος: Ναι
Όχι

Είναι διαθέσιμοι στους φοιτητές εκτός μαθημάτων: Ναι
Όχι

Ενεργοποιούν τους φοιτητές στη διάρκεια του μαθήματος: Ναι
Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Κατά τη γνώμη σας η διδασκαλία ήταν εν γένει

Κατανοητή	Ναι	Όχι
Με σωστό ρυθμό	Ναι	Όχι
Ενδιαφέρουσα	Ναι	Όχι
Καλά οργανωμένη	Ναι	Όχι
Υποστηριζόταν από οπτικό-ακουστικά μέσα	Ναι	Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Η επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας ήταν:

Διαρκής	Ναι	Όχι
Επαρκής	Ναι	Όχι
Ικανοποιητική	Ναι	Όχι

Παρακαλώ σχολιάστε σχετικά:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αθήνα, 1 Οκτωβρίου 2009

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος, με τη σύμφωνη γνώμη της Γενικής Συνέλευσης, σας παρακαλεί να βοηθήσετε στη βελτίωση και την καλύτερη οργάνωση του Προγράμματος απαντώντας στο ερωτηματολόγιο που επισυνάπτεται. Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια κατατίθενται ανωνύμως σε κλειστό φάκελο με την ένδειξη Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ. στη Γραμματεία του Τμήματος το αργότερο μέχρι την Πέμπτη 30 Οκτωβρίου.

Γνωρίζοντας ότι θα ανταποκριθείτε θετικά στο αίτημα αυτό, σας ευχαριστούμε θερμά εκ των προτέρων για τη συμβολή σας στην προσπάθειά μας,

Η Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ.

Καθηγητής Α. Μουσιδης

Επικ. Καθηγήτρια Μ. Κορασίδου

Λέκτορας Μ. Συμεωνάκη

Λέκτορας Ε. Πρόκου

Αναπλ. Καθηγήτρια Α. Μιχαλοπούλου